

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ
(ύλη Γ΄ γυμνασίου)

A. ΚΕΙΜΕΝΟ

Το κόστος του ρατσισμού

Ουσιαστικό δικαίωμα και καθήκον είναι ο σεβασμός του ανθρώπου. Αυτό επιβάλλει, πριν απ' όλα, να μην εκφέρουμε κρίσεις για τον άλλον, κρίσεις που να μην βασίζονται στην άμεση γνώση του προσώπου. Πόσοι, ωστόσο, από μας δεν διστάζουν να προσδώσουν έναν χαρακτηρισμό στη μία ή την άλλη ανθρώπινη ομάδα;

Είναι πρόδηλο ότι η πηγή του ρατσισμού είναι η άγνοια των πραγματικών χαρακτηριστικών των ατόμων που **συνθέτουν** μια ανθρώπινη ομάδα. Μπορεί, όμως, να οφείλεται και σε άλλη άγνοια: το ότι δεν ξέρουμε πόσο κοστίζει να είναι κανείς οπαδός των φυλετικών διακρίσεων. Γιατί, αν ο ρατσιστής ήξερε πόσο **βλαβερή** είναι η στάση του για τον ίδιο τον εαυτό του, θα μετρίαζε ίσως πιο εύκολα αυτή την αδικαιολόγητη διάκριση που κάνει στους ανθρώπους.

Ας απαριθμήσουμε μερικές από τις ζημιές που παθαίνει ο ρατσιστής είτε πρόκειται για άτομο είτε για ομάδα.

Ένα έθνος, που τηρεί στάση φυλετική απέναντι σε ένα σημαντικό τμήμα του πληθυσμού, χάνει ένα μεγάλο μέρος της παραγωγικότητάς του γιατί δεν χρησιμοποιεί όπως πρέπει όλο το διαθέσιμο εργατικό και δεν διαθέτει όπως πρέπει την παραγωγή του. Κάτι τέτοιο ισχύει λόγω χάρη στις ΗΠΑ. Ο Νέγρος των Πολιτειών του Νότου των ΗΠΑ είναι ένας φτωχός εργάτης και ένας φτωχός καταναλωτής. Κι αυτό, απλούστατα, είναι αποτέλεσμα της ρατσιστικής πολιτικής. Οι στατιστικές μελέτες δείχνουν καθαρά ότι η παραγωγικότητα κατ' άτομο είναι πιο χαμηλή στην περιοχή αυτή των ΗΠΑ.

Είδαμε, επίσης, ότι μια ρατσιστική πολιτική απέναντι σε μια μειοψηφία ήταν πολλές φορές έργο μιας κυβέρνησης χωρίς ενδοιασμούς, που γύρευε να επιβληθεί εφαρμόζοντας την αρχή του «διαίρει και βασιλεύει». Είναι αυτονόητο, εξάλλου, ότι ο ρατσισμός χρησιμοποιείται για να αποσπαστεί η προσοχή του έθνους από τα πραγματικά προβλήματά του και ότι, αργά ή γρήγορα, θα τα πληρώσει ο λαός που δέχτηκε να επιβληθεί απάνω του ένα καθεστώς φυλετικών διακρίσεων, που απορροφά χρόνο και ενέργεια σε πράγματα μη ουσιαστικά για την ανάπτυξη της χώρας.

Στον τομέα της **ατομικής** ψυχολογίας αποδείχτηκε ότι το καθεστώς των φυλετικών διακρίσεων συνοδεύεται γενικά από μια στενότητα πνεύματος, από μια άρνηση των ανθρωπίνων σχέσεων, από έναν υπέρμετρο φόβο της ομάδας που καταπιέζεται: κατά τον Μεσαίωνα πίστευαν στην Ευρώπη ότι οι Εβραίοι έτρωγαν τα παιδιά. Όσο για τους ναζί, ήταν σίγουροι πως οι ίδιοι αυτοί Εβραίοι έπαιρναν μέρος σε μια διεθνή συνωμοσία για τον εξανδραποδισμό της Γερμανίας. Ο ρατσισμός πληρώνεται με αδικαιολόγητο φόβο.

Σε μια χώρα όπου κυριαρχεί ο ρατσισμός πρέπει να περιμένουμε ότι είναι δυνατό να ληφθούν μέτρα διάκρισης πάρα πολύ **αυστηρά**, που μπορούν να στραφούν εναντίον όποιου και να 'ναι. Ύστερα, υπάρχει και το σημαντικό γεγονός ότι ο ρατσισμός οδηγεί πάντα στην έκδοση ενός νόμου για τους μεν και ενός για τους δε: αυτό ανοίγει τη θύρα στη νομιμοποίηση της αδικίας, ακόμα και της βίας. Δεν έγινε προσπάθεια να απαλλαγούν από τα δικαστήρια των ΗΠΑ λευκοί που είχαν δολοφονήσει μαύρους;

Πρέπει να θυμίσουμε, τέλος, τι χάνει ο καθένας μας με το **να αρνιέται** τις πνευματικές ανταλλαγές με ομάδες που η στάση μας απέναντί τους κυριαρχείται από ρατσιστικές αντιλήψεις. Μπορούμε να ξεχάσουμε αυτά που είναι δυνατό να μας προσφέρει με τη συμπληρωματική του μορφή σκέψης εκείνος που διαφέρει από μας;

Σ. Σαρόν, *Είμαστε όλοι ρατσιστές*, εκδόσεις Νιάρχος

B. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, σύμφωνα με το κείμενο, τις παρακάτω προτάσεις, γράφοντας δίπλα σε κάθε περίοδο λόγου τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος**:

- α. Οι άνθρωποι συχνά υιοθετούν στερεοτυπικές αντιλήψεις.
- β. Η ρατσιστική συμπεριφορά προσβάλλει σ' έναν μεγάλο βαθμό τον ίδιο τον θύτη.
- γ. Ένα ρατσιστικό κράτος δεν αξιοποιεί τις πλουτοπαραγωγικές του πηγές.
- δ. Ο ρατσισμός αφορά αποκλειστικά συγκεκριμένες εθνικές ή κοινωνικές ομάδες.
- ε. Σε ορισμένες περιπτώσεις αδικίας οι ρατσιστικές συμπεριφορές νομιμοποιούνται.

(10 μονάδες)

2. «Στον τομέα της ατομικής ψυχολογίας αποδείχτηκε ότι το καθεστώς των φυλετικών διακρίσεων συνοδεύεται γενικά από μια στενότητα πνεύματος». Να αναπτύξετε το περιεχόμενο της φράσης σε μία παράγραφο (80 - 100 λέξεις).

(12 μονάδες)

3. «Είδαμε, επίσης, ότι μια ρατσιστική πολιτική απέναντι σε μια μειοψηφία ήταν πολλές φορές έργο μιας κυβέρνησης χωρίς ενδοιασμούς, που γύρευε να επιβληθεί εφαρμόζοντας την αρχή του "διαίρει και βασιλεύε". Είναι αυτονόητο, εξάλλου, ότι ο ρατσισμός χρησιμοποιείται για να αποσπαστεί η προσοχή του έθνους από τα πραγματικά προβλήματά του».

Να **ορίσετε** τον τρόπο σύνδεσης των προτάσεων που ακολουθούν, σημειώνοντας ένα **X** στο αντίστοιχο πλαίσιο (**A** = Ασύνδετο σχήμα, **Π** = Παρατακτική σύνδεση, **Υ** = Υποτακτική σύνδεση).

α. Είδαμε, επίσης, ότι μια ρατσιστική πολιτική απέναντι ... χωρίς ενδοιασμούς

A **Π** **Υ**

β. ότι μια ρατσιστική πολιτική απέναντι ... χωρίς ενδοιασμούς, που γύρευε

A **Π** **Υ**

γ. που γύρευε να επιβληθεί εφαρμόζοντας την αρχή του «διαίρει και βασιλεύε».

A **Π** **Υ**

δ. Είναι αυτονόητο, εξάλλου, ότι ο ρατσισμός χρησιμοποιείται

A **Π** **Υ**

ε. ότι ο ρατσισμός χρησιμοποιείται για να αποσπαστεί ... προβλήματά του».

A **Π** **Υ**

(10 μονάδες)

4. «Είναι πρόδηλο ότι η πηγή του ρατσισμού είναι η άγνοια των πραγματικών χαρακτηριστικών των ατόμων που συνθέτουν μια ανθρώπινη ομάδα. Μπορεί, όμως, να οφείλεται και σε άλλη άγνοια: το

ότι δεν ξέρουμε πόσο κοστίζει να είναι κανείς οπαδός των φυλετικών διακρίσεων. Γιατί, αν ο ρατσιστής ήξερε πόσο βλαβερή είναι η στάση του για τον ίδιο τον εαυτό του, θα μετρίαζε ίσως πιο εύκολα αυτή την αδικαιολόγητη διάκριση που κάνει στους ανθρώπους».

Να χαρακτηρίσετε ως προς το είδος τους και τον συντακτικό τους ρόλο τις παρακάτω δευτερεύουσες προτάσεις του αποσπάσματος, σημειώνοντας **X** στο αντίστοιχο πλαίσιο.

Πρόταση	Είδος	Συντακτικός ρόλος
ότι η πηγή του ρατσισμού είναι ... των ατόμων	Βουλευτική ☐ Ειδική ☐ Τελική ☐	Υποκείμενο ☐ Αντικείμενο ☐ Προσδιορισμός ☐
που συνθέτουν μια ανθρώπινη ομάδα	Αιτιολογική ☐ Αναφορική ☐ Ειδική ☐	Υποκείμενο ☐ Αντικείμενο ☐ Προσδιορισμός ☐
πόσο κοστίζει	Αναφορική ☐ Πλάγια ερωτηματική ☐ Υποθετική ☐	Υποκείμενο ☐ Αντικείμενο ☐ Προσδιορισμός ☐
να είναι κανείς οπαδός των φυλετικών διακρίσεων	Βουλευτική ☐ Ενδοιαστική ☐ Τελική ☐	Υποκείμενο ☐ Αντικείμενο ☐ Προσδιορισμός ☐
αν ο ρατσιστής ήξερε	Εναντιωματική ☐ Ενδοιαστική ☐ Υποθετική ☐	Υποκείμενο ☐ Αντικείμενο ☐ Προσδιορισμός ☐
που κάνει στους ανθρώπους	Αιτιολογική ☐ Αναφορική ☐ Ειδική ☐	Υποκείμενο ☐ Αντικείμενο ☐ Προσδιορισμός ☐

(18 μονάδες)

5. Να γράψετε από ένα μονολεκτικό συνώνυμο για κάθε υπογραμμισμένη λέξη του κειμένου:

επιβάλλει:
πρόδηλο:
εξάλλου:
υπέρμετρο:
κυριαρχείται:

και ένα μονολεκτικό αντίθετο για κάθε λέξη που σημειώνεται με έντονη γραφή στο κείμενο:

συνθέτουν:
βλαβερή:
ατομικής:
αυστηρά:
να αρνιέται:

(10 μονάδες)

Γ. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Οι ξενοφοβικές και ρατσιστικές αντιδράσεις, που είχαν καταλαγιάσει στην Ευρώπη μετά τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο, επανεμφανίζονται δυναμικά στην εποχή μας. Σε ένα άρθρο σας, το οποίο θα δημοσιευθεί στην ιστοσελίδα του σχολείου σας, να αναπτύξετε τις απόψεις σας, αναφέροντας

- α)** για ποιους λόγους παρατηρείται το παραπάνω φαινόμενο και
β) πώς μπορεί το σχολείο να συμβάλλει στην καλλιέργεια της αντίληψης ότι όλοι οι άνθρωποι είναι ισότιμοι. (Η έκταση του κειμένου να είναι 350 - 400 λέξεις).

(40 μονάδες)